

Slutrapport

Bidrag med anledning av covid-19

till organisationer som arbetar med människor
i socialt särskilt utsatta situationer 2022

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2023

Rapportskrivande handläggare: Christian Koponen Edvardsson

Webb: www.mucf.se

Förord

2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, i uppdrag av regeringen att fördela bidrag för insatser för socialt särskilt utsatta under coronapandemin. Totalt fördelades 78 miljoner kronor till civilsamhällets organisationer vid två olika tillfällen.

Slutrapporten är en samlad redovisning av bidraget. Här presenteras vilket belopp organisationerna har tagit emot, hur bidraget använts samt betydelsen för organisationerna och dess målgrupper.

I första omgången fick MUCF 62 ansökningar där organisationerna ansökte om nästan 173 miljoner kronor totalt. 15 organisationer beviljades totalt 48 miljoner kronor. I andra omgången kom 42 ansökningar, där organisationerna ansökte om nästan 84 miljoner kronor. 17 organisationer beviljades totalt 30 miljoner kronor.

Bidragets har haft stor betydelse både för organisationerna som beviljats bidrag och för personerna som befinner sig i socialt särskilt utsatta situationer. Bidraget har bland annat använts för att täcka basala behov genom matkassar, öppna härbärgen och rådgivning om covid-19. Organisationerna beskrev bidraget som helt centralt för att kunna möta det ökade behov som uppstått på grund av pandemin.

Rapporten har tagits fram av Christian Koponen Edvardsson på avdelningen för statsbidrag.

Lena Nyberg, generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning	6
Uppdraget	6
Förtydligande av begrepp	6
Förutsättningar för statsbidraget	7
Underlag till rapporten	8
2. Första utlysningen 2022: så fördelades bidraget	9
Organisationerna som sökte bidrag	10
Organisationerna som beviljades bidrag	10
Geografisk spridning	11
3. Andra utlysningen 2022: så fördelades bidraget	13
Organisationerna som sökte bidrag	14
Organisationerna som beviljades bidrag	14
Geografisk spridning	15
4. Överklaganden	17
5. Så användes bidraget	18
Bidragets olika användningsområden	18
6. Bidragets betydelse	26
Bidragets betydelse för målgrupperna	26
Bidragets betydelse för organisationerna	31
7. Avslutande reflektion	34
8. Referenser	35

Sammanfattning

2022 fördelade MUCF 78 miljoner kronor, uppdelat på två ansökningsomgångar. Förordning (2022:145) om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer trädde i kraft den 22 mars 2022.

Under 2022 fick myndigheten 104 ansökningar där de sökande organisationerna sammanlagt ansökte om bidrag för drygt 256 miljoner kronor. Bidraget fördelades till 32 organisationer där åtta fick bidrag i båda ansökningsomgångarna. Uppgifterna i rapporten är främst hämtade från MUCF:s e-tjänst där organisationerna rapporterar.

Organisationernas rapportering beskrev livräddande insatser och verksamheter. De beskrev också att utmaningarna till följd av pandemin finns kvar för socialt särskilt utsatta individer trots att covid-19 inte längre klassas som en samhällsfarlig sjukdom.

Rapporteringen visar att redan utsatta grupper generellt sett drabbats hårdare än andra grupper under pandemin och att socialt särskilt utsatta personer har fått svårare att ta del av offentliga insatser. Organisationerna fick ett ökat tryck på sina verksamheter när övriga samhället stängde ner.

Genom bidraget har fler fått hjälp med det mest grundläggande som mat och en sovplats. Organisationerna har också informerat målgruppen både om covid-19 och mer allmänt om hälsa. MUCF bedömer att bidraget har lett till att fler vaccinerat sig.

Flera olika typer av insatser för att stötta socialt särskilt utsatta har genomförts med hjälp av bidraget. Det har gjort att flera basala behov har kunnat täckas, bland annat genom matkassar och servering av färdigrätter, utdelning av hygienartiklar och transporter för att kunna hämta skänkt gods och för att målgruppen skulle kunna ta sig till matstationer. Sociala insatser och aktiviteter i kombination med informationshöjande insatser har genomförts och samlingslokaler och övernattningsmöjligheter har tillhandahållits.

MUCF bedömer att bidraget har haft stor betydelse för de socialt särskilt utsatta personer som drabbats hårt under coronapandemin.

1. Inledning

Det här är MUCF:s återrapportering till regeringen av uppdraget att fördela bidrag enligt förordning (2022:145) om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer. Den innehåller en redovisning av vilka som beviljats bidraget, hur mycket de beviljades, samt en redogörelse av bidragets användning.

Bidraget har fördelats till ideella föreningar samt vissa trossamfund. I förordningens sjätte paragraf framgår att detta är ett organisationsbidrag.

Det här bidraget skiljer sig från de organisationsbidrag som MUCF vanligen fördelar där de organisationer som uppfyller villkoren beviljas medel. I det här organisationsbidraget har myndigheten fått prioritera de ansökningar som bedöms ha bäst förutsättningar att uppfylla syftet med förordningen. Det innebär att det inte är alla som uppfyllt kraven för bidraget som har beviljats medel.

Uppdraget

Under 2020 och 2021 fick MUCF i uppdrag att fördela statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer vid tre tillfällen.

Den 3 mars 2022 beslutade regeringen att MUCF återigen skulle få i uppdrag att fördela medel till organisationer som arbetar med människor i socialt särskilt utsatta situationer. Förordningen (2022:145) trädde i kraft den 22 mars 2022. 48 miljoner kronor skulle fördelas som bidrag och två miljoner kronor var avsatt till MUCF för att administrera bidraget.

Den 28 juni 2022 meddelade regeringen i ett ändringsbeslut av regleringsbrevet att MUCF skulle fördela ytterligare 30 miljoner kronor. Dessa medel fördelades i en andra ansökningsomgång. MUCF fick därmed totalt 78 miljoner kronor i statsbidrag att fördela till hjälp- och stödinsatser under pandemin 2022.

Förtydligande av begrepp

Socialt särskilt utsatta

Statsbidraget kunde sökas av organisationer i det civila samhället som bedriver verksamhet som riktar sig till människor som befinner sig i socialt **särskilt** utsatta situationer. Syftet var att stödja organisationerna och förstärka deras verksamhet för att möta de ökade behov som uppstod med anledning av pandemin.

Många drabbades hårt under pandemin men det här bidraget kunde endast sökas av organisationer som riktade sig till socialt särskilt utsatta. Det kunde vara personer som riskerar att falla igenom samhällets skyddsnet på olika sätt och som är svåra att nå för andra aktörer än civilsamhällets organisationer, till exempel hemlösa, papperslösa och personer som har svårt att tillgodogöra sig samhällsinformation. Detta exemplifierade Regeringen i sitt pressmeddelande i samband med att uppdraget offentliggjordes första gången 2020.

MUCF har valt att utgå från den definitionen även i det här bidraget, men har också varit öppna för att det kan finnas fler grupper än de nämnda som kan anses vara socialt särskilt utsatta.

Hur antal organisationer som fått bidrag räknas i rapporten

Organisationer som fått bidrag vid båda utlysningarna 2022 räknas här som två organisationer. En andra utbetalning till samma organisation har fortfarande inneburit ytterligare insatser för socialt särskilt utsatta oavsett om organisationen tidigare fått bidrag av MUCF. Åtta organisationer fick bidrag i båda utlysningarna och sexton fick bidrag vid ett tillfälle 2022.

Förutsättningar för statsbidraget

I förordningen framgår det att en förutsättning för att beviljas bidraget var att organisationen bedriver, och under minst två år har bedrivit, verksamhet som riktar sig till människor som befinner sig i socialt särskilt utsatta situationer. Vidare framgår det att riksorganisationer eller organisationer med riksintresse var behöriga att söka bidraget.

MUCF:s definition av riksintresse är att organisationen bedriver en verksamhet som är av ett nationellt intresse. Det kan till exempel handla om en verksamhet som är riktad till en särskild prioriterad målgrupp eller att den är av betydelse för samhället i stort.

Förordningen medgav även att statsbidrag kunde ges till organisationer som inte uppfyllde villkoren om att vara en riksorganisation, eller bedriva en verksamhet med riksintresse, om det fanns särskilda skäl. Vid handläggningen skulle MUCF ta särskild hänsyn till det geografiska område där organisationen var verksam. Myndigheten tolkade det som att särskilda skäl kunde tillämpas om det fanns en särskild utsatthet till följd av covid-19 där organisationen var verksam regionalt eller lokalt.

De organisationer som var behöriga att söka bidraget var:

- Ideella föreningar inom det civila samhället som är demokratiskt uppbyggda och som respekterar demokratins idéer.
- Trossamfund, samverkansorgan och församlingar som framgår av 3 § förordning (SFS 1999:974) om statsbidrag till trossamfund samt som framgår i 16 § lagen (SFS 1998:1593) om trossamfund.

Andra aktörer, som exempelvis stiftelser och kommuner kunde inte söka bidraget.

Underlag till rapporten

De organisationer som beviljades bidrag slutredovisade användningen och betydelsen av bidraget under sommaren 2023. Det är i första hand organisationernas ansökningar och redovisningar som ligger till grund för rapporten men även förordningar, myndighetsrapporter samt pressmeddelanden från regeringen.

2. Första utlysningen 2022: så fördelades bidraget

I den första ansökningsomgången 2022 fattade MUCF 62 beslut den 3 maj. Utfallet blev 15 bifall, 44 avslag och tre avvísningar.

Det fanns tre skäl till avslag:

- MUCF bedömde att organisationen inte vände sig till socialt särskilt utsatta.
- MUCF bedömde att organisationen inte hade verksamhet av nationellt riksintresse, eller särskilda skäl enligt förordningens mening.
- Konkurrensen gjorde att organisationen fick avslag.

I tabell 2.1 nedan presenteras de 15 organisationer som beviljades bidrag och hur mycket de fick. Det kom många ansökningar av hög kvalitet. De organisationer som bedömdes ha bäst förutsättningar att uppfylla bidragets syfte beviljades bidrag.

Tabell 2.1. Organisationer som fick bifall i första utlysningen 2022 samt beviljat belopp.

Organisation	Beviljat belopp i kronor
Svenska Röda Korset	11 000 000
Sveriges Stadsmissioner	11 000 000
Hela Människan	6 500 000
Trossamfundet Svenska kyrkan	3 750 000
Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan	3 000 000
ECPAT Sverige	2 708 513
Läkare i Världen	2 122 500
Equmeniakyrkan nationella enheten	2 000 000
Förenade Islamiska Föreningar	1 500 000
Pingstförsamlingen i Gävle	1 100 000
Stöttepelaren	795 000
Frivilligorganisationen Agape	750 000
LP-verksamhetens ideella riksförening	750 000
Föreningen Frihamnen i Helsingborg/Hemlösas Hus	723 987
Talita	300 000

Källa: MUCF:s e-tjänst.

Organisationerna som sökte bidrag

MUCF fick in 62 ansökningar. Många organisationer beskrev att de fortfarande hade stora svårigheter att bedriva sin ordinarie verksamhet på grund av pandemin. Bidraget beskrevs som en möjlighet att kunna fortsätta, eller återuppta, verksamhet som avstannat.

Dessutom skrev flera organisationer att de behövde utöka personalstyrkan för att kunna samordna och bedriva verksamhet som blivit mer krävande till följd av pandemin. Exempelvis krävdes mer personal för att utöka öppettider för stödlinjer och chatt som varit viktiga under pandemin och möjliggjort insatser på distans.

Den psykiska hälsan försämrades för många och behovet av krishantering och psykosocialt stöd ökade. Många beskrev att den redan utsatta målgruppen de möter blivit extra utsatt under pandemin och att behovet av insatser därför var större än tidigare. Vidare var det flera organisationer som behövde ställa om sin verksamhet och erbjuda digitala kontaktvägar till målgruppen.

Flera organisationer beskrev också hur behovet av ekonomiskt stöd ökade i målgruppen, exempelvis för tandläkarbesök och glasögon som inte täcks av socialförsäkringen. Samtidigt minskade organisationernas inkomster från gåvor och försäljning.

Beloppen som söktes varierade stort, från 100 000 kronor till 25 miljoner kronor. Det fanns 48 miljoner kronor att fördela men det totala beloppet som organisationerna sökte var nästan 173 miljoner kronor. Den beviljade summan om 48 miljoner kronor uppgick till 28 procent av det sökta beloppet.

Organisationerna som beviljades bidrag

Av de 15 organisationer som fick bifall var fem trossamfund, samverkansorgan eller församlingar och resterande ideella organisationer. Dessa organisationer sökte sammanlagt om drygt 97 miljoner kronor och summan att fördela var 48 miljoner kronor. Av de 15 organisationer som fick bidrag fick 14 bidrag även 2021.

I ansökningarna beskrev organisationerna sin verksamhet och specificerade även en budget för särskild verksamhet i vissa fall.

Storleken på organisationerna som fick bidrag varierade från mindre organisationer som verkar lokalt som sökte från 300 000 kronor till stora, välkända, rikstäckande organisationer som sökte upp till 25 miljoner kronor.

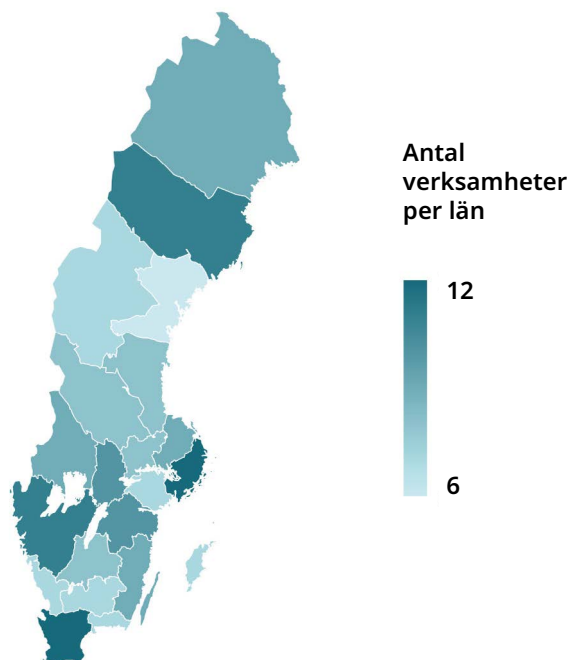
För att så många organisationer som möjligt skulle kunna få del av bidraget och för att inte skapa oproportionerliga skillnader mellan små och stora organisationer, använde MUCF en schablon där organisationer som sökt små summor beviljades en större del av det belopp de sökt än vad organisationer som sökt stora belopp beviljades.

De 15 organisationer som beviljades bidrag erbjuder i huvudsak tak över huvudet, ekonomisk hjälp att betala hyra och busskort, tillgång till mat, tillgång till grundläggande hygien eller vård, barnartiklar och kläder samt informerar om vaccinering och smittspridning. Vissa organisationer erbjuder också stödsamtal och samverkar med kommunens socialtjänst. De arbetar på olika nivåer- och når olika delar av befolkningen. De representerar också olika trosuppfattningar och riktar sig till grupper som lever i särskild utsatthet vars situation förvärrats till följd av pandemin. Dessa är exempelvis migranter, personer med missbruksproblematik och barn i utsatta områden.

Geografisk spridning

Organisationerna som beviljades bidrag är verksamma i olika delar av landet. Samtliga län finns representerade. Figur 2.1 ger en överskådlig bild av spridningen. Tabell 2.2 visar antal verksamheter som bedrivs i respektive län. Flera organisationer är riksorganisationer med verksamhet i hela landet, medan andra har sin verksamhet i ett eller flera län.

Figuren och tabellen nedan visar att mest verksamhet bedrivs i de tre storstadsregionerna med störst antal i Stockholms län. Storstadsregionerna är tätbefolkade och har varit hårt drabbade och haft stora behov under hela pandemin vilket kan förklara fördelningen av bidraget sett till de behov som fanns. Två organisationer beviljades bidrag på grund av särskilda skäl i det område man verkar i, en i Skåne län och en i Gävleborgs län.

Figur 2.1. Geografisk spridning av bidraget vid första utlysningen 2022.

Källa: MUCF:s e-tjänst.

Not. Färgskalan i figuren anger ett lägsta värde av sex, vilket motsvarar det län där minst verksamhet bedrivs.

Tabell 2.2. Län samt antal verksamheter per län för beviljade ansökningar i första utlysningen 2022.

Län	Antal verksamheter per län
Stockholm	12
Skåne	12
Västra Götaland	11
Västerbotten	11
Östergötland	10
Örebro	10
Uppsala	9
Kalmar	9
Värmland	9
Norrbottn	9
Jönköping	8
Västmanland	8
Dalarna	8
Gävleborg	8
Södermanland	7
Kronoberg	7
Gotland	7
Blekinge	7
Halland	7
Jämtland	7
Västernorrland	6

Källa: MUCF:s e-tjänst.

3. Andra utlysningen 2022: så fördelades bidraget

Ansökningsprocessen för det här bidraget har i stort följt den ansökningsprocess som MUCF har för andra bidrag men med den skillnaden att handläggningen varit mer skyndsam. En bild av tidsramen för ansökningsprocessen vid första ansökningsomgången 2022 visas i figur 3.1.

Tabell 3.1. Organisationer som fick bifall i andra utlysningen 2022 samt beviljat belopp.

Organisation	Beviljat belopp i kronor
Svenska Röda Korset	5 267 870
Sveriges Stadsmissioner	5 267 870
Hela Människan	3 250 000
Equmeniakyrkan nationella enheten	2 250 000
Frälsningsarmén	2 227 500
Islamiska Shiasamfunden i Sverige	2 175 000
Förenade Islamiska Föreningar	1 500 000
SIOS	1 310 000
Convictus	1 200 000
Frivilligorganisationen Agape	1 000 000
Föreningen S:ta Clara kyrka	1 000 000
Läkare i Världen	950 000
Stöttepelaren	700 000
Verdandi	600 000
Ensamkommandes förbund	541 760
Internationella Vänner	460 000
LP-Vännernas Kamratförening	300 000

Källa: MUCF:s e-tjänst.

Organisationerna som sökte bidrag

Av de 17 organisationer som fick bifall var fyra trossamfund, samverkansorgan eller församlingar och resterande 13 ideella organisationer. Både mindre organisationer som verkar lokalt och organisationer med rikstäckande verksamhet var representerade.

Totalt fick MUCF 42 ansökningar som beskrev basala behov som mat, hygienartiklar och husrum.

Organisationerna rapporterade om ökade levnadskostnader till följd av pandemin och efterföljande inflation som gjort att allt fler hamnat i socialt särskild utsatthet och att personer som innan pandemin klarat sig själva nu behövde stöd.

De skrev också om behovet av stöttande åtgärder som hjälp med myndighetskontakter och samtalsstöd. Organisationerna behövde också resurser för att informera om vaccinering och post-covid. Vid andra ansökningsomgången 2022 var det flera organisationer som riktade in sig på att hantera pandemins följdverkningar i samhället istället för enbart de omedelbara konsekvenserna av smittspridningen.

De belopp som söktes varierade stort, från 50 000 kronor till drygt 14 miljoner kronor. Det fanns 30 miljoner kronor att fördela men totalt ansökte man om nästan 84 miljoner kronor.

Organisationerna som beviljades bidrag

De 17 organisationer som beviljades bidrag ansökte totalt om drygt 53 miljoner kronor.

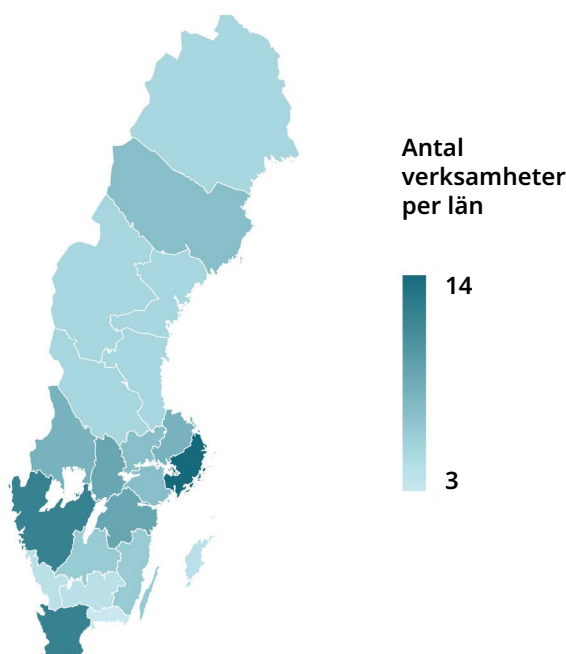
Verksamheten hos de organisationer som fick bidrag varierar. Fortfarande beskrev många att de behövde tillgodose målgruppens basala behov som hjälp med boende, hyra, mat, läkarvård och hygienartiklar medan andra fokuserade på att bryta isolering, erbjuda läxhjälp, ge stöd i myndighetskontakter och erbjuda kamratstödande verksamhet.

För att så många organisationer som möjligt skulle kunna få del av bidraget och för att inte skapa oproportionerliga skillnader mellan små och stora organisationer, använde MUCF återigen schablonen från första ansökningsomgången 2022 där organisationer som sökt små summor beviljades en större del av det sökta beloppet än vad organisationer som sökt stora belopp.

Geografisk spridning

Organisationerna är verksamma i samtliga län. Figur 3.1 ger en överskådlig bild av spridningen över landet. Tabell 3.2 visar antal verksamheter som bedrivs i respektive län. Flera organisationer är riksorganisationer med verksamhet i hela landet, medan andra bedriver verksamhet i ett eller flera län.

Figuren och tabellen visar att mest verksamhet bedrivs i de tre storstadsregionerna som under hela pandemin varit hårt drabbade och där behoven av stöd- och hjälpinsatser varit stora. Tre organisationer beviljades bidrag på grund av särskilda skäl i det område man verkar i. En organisation i Skåne län, en i Stockholms län samt en i Kronobergs och Jönköpings län.

Figur 3.1. Geografisk spridning av bidraget vid andra utlysningen 2022.

Källa: MUCF:s e-tjänst.

Not. Färgskalan i figuren anger ett lägsta värde av tre, vilket motsvarar det län där minst verksamhet bedrivs.

Tabell 3.2. Län samt antal verksamheter per län för beviljade ansökningar i andra utlysningen 2022.

Län	Antal verksamheter per län
Stockholm	14
Skåne	12
Västra Götaland	12
Östergötland	9
Örebro	9
Uppsala	8
Värmland	8
Södermanland	7
Västmanland	7
Västerbotten	7
Jönköping	6
Kalmar	6
Dalarna	5
Gävleborg	5
Västernorrland	5
Jämtland	5
Norrbottn	5
Kronoberg	4
Gotland	4
Halland	4
Blekinge	3

Källa: MUCF:s e-tjänst.

4. Överklaganden

MUCF fick in totalt 104 ansökningar i de två ansökningsomgångarna 2022. 32 beviljades, 68 avslogs och fyra avvisades. I och med att det är ett organisationsbidrag ger förordningen möjlighet att överklaga avslagsbeslut. Tre organisationer som fått avslag valde att överklaga beslutet. Förvaltningsrätten har avslagit alla tre överklaganden.

MUCF konstaterar att många organisationer drabbats hårt av pandemin. Ett avslag tog hårt då organisationen sett bidraget som en möjlighet att bibehålla eller stärka verksamheten för att möta de ökade behoven.

En organisation som överklagade ansåg att avslagsbeslutet var felaktigt. De skrev att de har särskilda skäl och att de därmed skulle vara berättigade till bidraget. Överklagandet avslogs av förvaltningsrätten.

En annan organisation beskrev att de i konkurrensen borde ha prioriterats före andra bidragssökande organisationer. Även detta överklagande avslogs.

Den tredje organisationen hävdade att de, till skillnad från MUCF:s bedömning, bedriver verksamhet som är av nationellt intresse och att de är en riksorganisation, även detta överklagande avslogs i domstol.

5. Så användes bidraget

Redovisningen av hur bidraget använts bygger på organisationernas rapportering av budgeten i MUCF:s e-tjänst och en fördjupad analys av deras fritextsvar. Citaten kommer från fritextsvaren.

Båda bidragsomgångarna 2022 redovisas här tillsammans. Bidraget söktes vid båda tillfällena för verksamhet som anpassats med anledning av pandemin under hela året.

Det här bidraget är ett organisationsbidrag men till skillnad från övriga organisationsbidrag skulle organisationerna här ansöka om ett fast belopp.

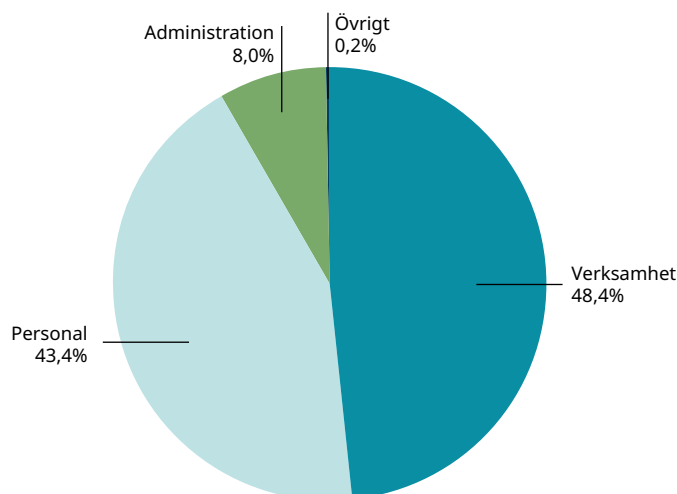
Bidraget betalades ut i maj respektive september 2022 och skulle vara använt senast den 31 december 2022. Organisationerna skulle redovisa hur bidraget använts senast den 31 mars 2023. Bidraget avsåg att täcka kostnader för verksamhet under hela 2022. Det var därför möjligt för organisationerna att ansöka om bidrag för kostnader som redan genomförts från och med 1 januari 2022 om de hade anpassat sin verksamhet med anledning av pandemin.

Bidragets olika användningsområden

Här redovisas användningen av 77 788 484 kronor i bidrag. Drygt 210 000 kronor har inte gått åt i organisationernas arbete och återbetalas därför till MUCF under hösten 2023. Fem organisationer angav även utgifter som inte finansierats av statsbidraget. Dessa har dragits bort jämnt från respektive budgetpost som organisationen använt.

Budgetposterna är uppdelade på verksamhet, personal, administration och övrigt. Större delen av bidraget har gått till personal: 43,4 procent och verksamhet: 48,4 procent. Administration är tredje största posten med 8 procent följt av posten övrigt på 0,2 procent.

Verksamhet kan exempelvis vara skyddsutrustning, kostnader för matutdelning eller härbärgerverksamhet. Till administration räknas exempelvis lokaler, hyror och inventarier och med personal menas löner och arvoden. 18 organisationer hade verksamhet som största budgetpost och 14 hade personal.

Figur 5.1. Organisationernas användning av bidraget, uppdelat per budgetpost.
Källa: MUCF:s e-tjänst.

Bidragets användning per budgetpost sammanfattas på följande sätt:

Verksamhet

- basala behov hos socialt särskilt utsatta
 - matkassar, matkort och servering av färdigrätter
 - hygienartiklar och mediciner
 - transporter för att hämta skänkt gods och för att målgruppen skulle kunna ta sig till matstationer
- informationsinsatser, rådgivning och vaccinationer
- sociala insatser och aktiviteter som kombinerats med informationshöjande insatser

Personalkostnader och administration

- både avlönade och volontärer
- samlingslokaler och övernattningsställen

Övrigt

- revision
- transportkostnader för volontärer

Budgetposten verksamhet

Posten verksamhet rymmer alla verksamhetskostnader som uppkommit genom bedriven verksamhet och genomförda aktiviteter. Det kunde till exempel som tidigare nämnts vara inköp av skyddsutrustning, kostnad för matutdelning, härbärgeverksamhet och spridning av informationsmaterial. Bidraget har använts för att täcka verksamhetskostnader som basala behov genom exempelvis matkassar och hygienartiklar, transporter, att genomföra informationsinsatser samt vaccinationer och genomföra sociala aktiviteter som kombineras med informationshöjande insatser.

Basala behov hos socialt särskilt utsatta

Bidraget har använts till basala behov som mat, värme, rena kläder, hygienartiklar, blöjor och mediciner. Flera organisationer har också använt bidraget till transporter, dels för att hämta mat som skänkts, dels till för att målgruppen skulle ha möjlighet att ta sig till härbärgen och matutdelningar. Organisationerna har även lagt pengar på skyddsutrustning för att undvika smittspridning i sina verksamheter.

Under 2022 såg organisationerna stora sociala utmaningar och hjälpte personer med deras mest basala behov. Röda Korset beskrev det så här:

Under de tre år som har passerat sedan pandemins utbrott har organisationen observerat, såväl lokalt som nationellt, att behoven har ökat. Både i form av ökat antal människor i utsatta situationer, men också en ökad utsatthet hos grupper som redan tidigare har varit hårt drabbade. Under 2022 har behov av informationsinsatser och verksamheter i syfte att öka vaccinationsgraden minskat, men Coronapandemins efterföljder har förvärrat situationen och förutsättningarna för de mest utsatta i vårt samhälle. Det gäller människor som saknar möjlighet att tillgodose grundläggande humanitära behov, såsom tak över huvudet, möjlighet att sköta personlig hygien samt andra basala förutsättningar för liv och hälsa.

Även Sveriges Stadsmissioner såg en ökad tillströmning till sina verksamheter och skrev:

Sedan pandemin står det klart att våra verksamheter är än mer ansträngda och de människor som söker stöd mår sämre än tidigare. Detta kan vara en effekt av den rådande vårdskulden i samhället som uppstått när insatser, behandlingar och andra stöd tillfälligt stängts ned under restriktionerna. Det är också en följd av isolering och att många lidit svårt av en längre tid utan social gemenskap.

Matkassar, matkort och servering av färdiga rätter

22 organisationer rapporterade att de har tillhandahållit mat. Det kunde vara matkuponger, matkassar eller att de kunnat ge färdiglagad mat i sina lokaler. Elva organisationer har erbjudit lagad mat i sina samlingslokaler och av dessa har åtta även delat ut matkassar eller matkuponger. Övriga elva organisationer har antingen delat ut matkassar eller matkuponger.

Frivilligorganisationen Agape skrev att de tack vare bidraget kunnat dela ut presentkort som gått att lösa in i mataffärer och anställt en kock som lagat mat tillsammans med målgruppen och på så sätt indirekt även skapat en social aktivitet.

Förenade Islamiska Föreningar delade ut 3 980 matpaket i fem län. De uppskattade att cirka 15 900 personer tagit del av dem.

Ensamkommandes förbund delade ut matkort till utsatta personer som inte kunde få hjälp av offentliga verksamheter.

Frälsningsarmén beskrev att fler var i behov av mat än tidigare och kunde hålla igång verksamheten även under perioder de normalt skulle haft stängt, tack vare bidraget. De skrev:

Vi har mött personer som förlorat arbetet och försörjning där behovet av utdelning av mat har varit större än normalt. Vi har också hållit igång verksamhet även under perioder vi tidigare haft stängt då vi sett behov av det.

Hygienartiklar och mediciner

14 organisationer skrev att de hjälpt till med att tvätta kläder, dela ut hygienartiklar och tillhandahålla mediciner. Barnfamiljer har fått blöjor och socialt särskilt utsatta har fått någonstans att ta vägen och värma sig, tack vare bidraget. Flera organisationer beskrev också att de har köpt in hygienartiklar för att motverka smittspridning. Genom att organisationerna känner sitt lokalsamhälle och har kännedom om de utmaningar som finns för socialt utsatta har bidraget snabbt kunnat nå målgruppen.

Pingstförsamlingen i Gävle har sökt upp EU-migranter i Gävleborgs län och med hjälp av tolkar som tillsammans talade sex olika språk kunde de lämna hygienartiklar och bistå med information.

Talita arbetar med att hjälpa kvinnor ur prostitution, pornografi och människohandel. De skrev att pandemin lett till att de kvinnor som de haft kontakt med behövt extra stöd då många förlorat anställningar inom exempelvis hotell- och restaurangbranschen. Genom bidraget har de kunnat hjälpa kvinnorna med mat, kläder, hygienartiklar och läkarbesök.

Trossamfunden Romersk-katolska kyrkan och Svenska kyrkan har kunnat bistå socialt särskilt utsatta med basala behov som kläder och hygienartiklar. LP-vännernas Kamratförening skrev så här:

På fem platser har ett regelbundet arbete, varje vecka, pågått för att stödja personer i utsatt livssituation med dessa insatser. Bidraget har också använts till inköp av exempelvis sockar, vantar, värmande kläder för utdelning [...]

Bidraget har även gått till förebyggande smittskyddsåtgärder. Socialt särskilt utsatta har under pandemin både varit hårdare drabbade av covid-19 och haft en lägre vaccinationstäckning i jämförelse med övriga befolkningen.¹

Organisationen Hela människan beskrev hur de hjälpt riskgrupper med ärenden så de kunnat undvika riskmiljöer.

¹ Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, **Riktade vaccinationsinsatser: Lärdomar från regionernas arbete för en hög och jämlik vaccinationstäckning mot covid-19** (Stockholm: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2022).

Föreningen Frihamnen i Helsingborg/Hemlösas hus beskrev hur bidraget hjälp till att förstärka verksamheten de riktar till socialt särskilt utsatta så här:

Vår verksamhet var också givetvis tvungna att uppfylla de restriktioner som Folkhälsomyndigheten rekommenderade, såsom ökad tillsyn, att avstånd innehölls, febermätning av alla besökande varje dag etc. Vidare måste lokalerna av förklarliga skäl städas extra mycket under pandemin.

Hela människan har även kört besökare till både provtagning för covid-19 och till vaccinationsplatser, detta redovisas längre ner under posten verksamhetskostnad för transport.

Transporter för att hämta skänkt gods och för att ta sig till matstationer

Den del av bidraget som gått till transporter har främst gått till två olika delar. Det gäller transportkostnader för:

- att hämta upp gods, till exempel hämta upp skänkt mat
- socialt särskilt utsatta, till exempel för att de skulle kunna ta sig till matutlämningar.

Stöttelearen har hjälpt ungdomar som inte kunnat bo kvar hos sina värdfamiljer. En del av bidraget har därför gått till lokaltrafikkort för att ungdomarna skulle kunna ta sig till sovplatser och matutdelningar.

Convictus beskrev hur transportbehovet ökade till följd av ett ökat behov av leveranser kopplat till matutlämning och hygienartiklar.

LP-vännernas Kamratförening har arbetat med uppsökande verksamhet, både via telefon och sociala medier samt genom fysiska hembesök.

Hela människan beskrev hur delar av bidraget använts så här:

Bidraget har använts för transporter, för att köra besökare till provtagning och vaccinering, för att hämta skänkta varor från livsmedelsbutiker eller privatpersoner [...]

Informationsinsatser, rådgivning och vaccinationer

16 organisationer har gjort informationsinsatser som till exempel översättning av material eller gett råd om vaccination. Det har även förekommit att organisationerna samarbetat med vaccinatörer.

Pandemin har visat att civilsamhället är viktigt för att få en hög och jämlik vaccinationstäckning.² De organisationer som beviljats bidrag arbetar sedan

² Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, **Riktade vaccinationsinsatser: Lärdomar från regionernas arbete för en hög och jämlik vaccinationstäckning mot covid-19** (Stockholm: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2022).

länge nära socialt särskilt utsatta och har kunnat träda in när det offentliga inte kunnat nå fram med exempelvis information om vaccination eller smittskyddsåtgärder.

Convictus har använt bidraget till social ombudsverksamhet och ökat sitt stöd via digitala kanaler. De har även arbetat med testning och vaccinationer via samarbetspartners. De beskrev att de har haft testning på fältet i samarbete med Karolinska universitetssjukhuset och vaccinationsmottagning i dagverksamheten i samarbete med Sabbatsbergs mobila team.

Läkare i världen visade i sin rapportering ett exempel på avgörande samverkan mellan civilsamhället och det offentliga när det gäller vaccinering mot covid-19 och informationsspridning. De beskrev att de bland annat har använt bidraget till:

[...] vaccinering i våra lokaler under hela året i samarbete med SLSO (Stockholms läns sjukvårdsområde, MUCF:s Anm.), detta har varit möjligt tack vare att vi kunnat ha fler anställda och fler volontärer på plats.

Hos de flesta av våra besökare har kunskapen om fördelarna med vaccin varit låg och många har varit skeptiska, vi upplever att vi kunnat hjälpa många att fatta informerade beslut.

[...] Vi har också tagit fram informationsmaterial på några av de vanligaste språken, vi har också kunnat ha mer tolkning mellan besökare och personal/ volontärer.

Bidraget har gått till informationskampanjer. ECPAT Sverige beskrev att deras kampanj om stöd till barn som utsätts för sexuell exploatering setts av över 200 000 per månad på TikTok. De har även lagt ut informationsvideor på Youtube (som fått tiotusentals visningar), utvecklat sin digitala plattform och lanserat en hemsida för vuxna.

SIOS har bland annat tagit fram tre informationsbroschyrer som översatts till 16 språk.

Pingstförsamlingen i Gävle har med hjälp av tolkar spridit information om corona och även Svenska kyrkan har spridit samhällsinformation.

Sociala insatser och aktiviteter i kombination med informationshöjande insatser

Flera organisationer beskrev att de genomfört sociala insatser och aktiviteter – ofta kombinerat med informationshöjande insatser. Pandemin har lett till att människor tvingats isolera sig. Redan utsatta individer har drabbats särskilt hårt och de sociala aktiviteter som genomförts har därför varit viktiga för målgruppens välbefinnande.

Verdandi beskrev vikten av sociala aktiviteter till följd av pandemin så här:

Där Verdandi mestadels verkar finns människor som på grund av pandemin skars av från normala sociala kontakter och som behövde särskilt stöd och hjälp med allt från vardagliga bestyr till mänskliga kontakter. Verdandi arbetar med öppna verksamheter dit alla är välkomna.

Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan beskriver i sin slutrapport att en aktivitet som språkträning som för med sig ökade språkkunskaper, även gör personer mindre sårbara för utnyttjande.

Det finns flera exempel på att sociala aktiviteter tillsammans med information bidragit till lärande:

- Ett annat exempel är Sveriges Stadsmissioner som har genomfört hälsodagar.
- Internationella Vänner som bland annat anordnat simskola.
- Hela Människan som erbjöd sommarjobb till ungdomar som gjorde att aktiviteter för barn och unga kunde pågå hela sommarlovet.
- Svenska kyrkan som skalade upp sin sociala och gemenskapsfrämjande verksamhet med fokus på socialt stöd, rådgivning och information.
- Ensamkommandes förbund som genomfört fritidsaktivitet med barn och ungdomar för att bryta social isolering till följd av pandemin.
- Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan som har haft språkträning.

Budgetposterna personalkostnader och administration

Eftersom personalkostnader är nära kopplat till lokalkostnader som sorteras under administration i rapporteringen redovisas användningen av budgetposterna tillsammans.

43,4 procent av bidraget gick till personal och 8 procent till administration. Bidraget har använts för att öka antalet avlönade och ideellt arbetande för att kunna förlänga lokalers öppettider och finnas på fler platser.

25 organisationer rapporterade att de har använt delar av bidraget till samlingslokaler och enklare boenden. 18 organisationer skrev att de tack vare bidraget kunnat anställa mer personal och därigenom även kunnat aktivera fler volontärer. LP-verksamhetens ideella riksförening beskrev hur bidraget gått till att stötta socialt särskilt utsatta så här:

Bidraget har använts till att ta emot människor till LP-verksamhetens stödboenden eller behandlingshem då Socialtjänsten eller annan aktör avslagit människors ansökan, eller när utredningstiden blivit utdragen och behoven blivit akuta.

Rapporteringen visar att den del av bidraget som gått till personalkostnader har lett till positiva synergieffekter som att en extra anställd kan koordinera flera volontärer. Exempelvis har Läkare i världen utbildat volontärer och Sveriges

stadsmissioner har ökat bemanningen med bland annat just volontärer. Hela Människan skrev:

Bidraget har använts för att anställa volontärsamordnare som har arbetat med att rekrytera och intervjua volontärer till verksamheten.

Kostnader för samlingslokaler och boenden ligger under budgetposten administration. 25 organisationer har angivit att de tillhandahållit samlingslokaler eller enklare övernattningslokaler. Exempel:

- Sveriges Stadsmissioner har erbjudit öppna mötesplatser med en bred palett av stöd och aktiviteter.
- Talita har hjälpt kvinnor ur prostitution och människohandel och använt en del av bidraget till hyreskostnader.
- Romersk-katolska kyrkan har i några fall hjälpt barnfamiljer med hyreskostnader för att undvika vräkning.
- Equemeniakyrkans nationella enheten har bistått med tillfälliga bostäder till utsatta.
- Ensamkommandes förbund täckte vissa lokalkostnader för att kunna hjälpa personer som inte kunde få hjälp av myndigheter.

Vissa smittskyddsåtgärder och vaccinationskostnader ingår också i administrationsposten. Några organisationer beskrev att de lagt resurser på att förebygga smittspridning. Både Föreningen Frihamnen i Helsingborg/Hemlösas hus och Hela Människan beskrev hur de fått anpassa sina lokaler för att motverka smittspridning.

Budgetposten övrigt

Budgetposten övrigt är sparsamt använd på 0,2 procent. Fyra organisationer har angivit att de haft kostnader inom budgetposten. En organisation angav revision som övrig kostnad och tre angav resor eller transport. S:ta Clara kyrka delade ut lokaltrafikkort till volontärer för att de skulle kunna ta sig till kyrkan, eftersom många av deras volontärer själva lever under knappa förhållanden. Övriga transportkostnader har redovisats under posten verksamhet, eftersom de kan sägas vara en integrerad del av de insatser som genomförts.

6. Bidragets betydelse

Pandemin har påverkat de socialt särskilt utsatta personerna mycket. De har behövt mer hjälp samtidigt som de ofta haft svårt att få hjälp från offentliga organisationer.

Bidraget har gjort att fler fått hjälp att tillgodose de mest grundläggande behoven som mat och tak över huvudet. Fler har tagit del av information om covid-19 vilket lett till att fler vaccinerat sig och fått reda på hur man skyddar sig. Bidraget har även bidragit till social gemenskap för målgruppen som ofta varit isolerad under pandemin.

Pandemin har även påverkat organisationerna mycket. De har i flera fall fått minskade intäkter, samtidigt som kostnader för smittskyddsåtgärder har tillkommit. Rapporteringen visar också att när övriga samhället stängde ner, och fler personer blev socialt utsatta på grund av pandemin har organisationerna fått en tillströmning till sina verksamheter.

Bidraget har gjort att organisationerna har kunnat fortsätta att bedriva sin verksamhet trots pandemin, de har kunnat ha längre öppettider och anställa mer personal samt förbättra kontakten med målgruppen.

Bidragets betydelse för målgrupperna

Här följer en mer detaljerad redogörelse av bidragets betydelse för socialt särskilt utsatta individer.

Socialt särskilt utsatta har drabbats hårt av pandemin

Läkare i världen pekar på att bidraget varit skillnad mellan liv och död för målgruppen så här:

Det har, utan överdrift, varit skillnaden mellan liv och död för personer som redan lever i stor utsatthet. Samtidigt som många andras verksamheter inte kunde genomföras som vanligt kunde vi och vår verksamhet växla upp, sprida relevant och användbar information, ge råd, stöd och ingångar i vård [...]

Convictus beskrev två livsviktiga cykeluppsök så här:

Att kunna erbjuda stöd på fler tider på dygnet och på platser där målgruppen vistas har varit uppskattat och i vissa fall varit skillnaden mellan liv och död. På cykeluppsöket kunde vi genomföra bla livräddande insatser med Naloxon vid överdos två gånger [...]

Sveriges stadsmissioner, Ekumeniakyrkan nationella enheten och Hela människan är andra organisationer som beskrev att socialt särskilt utsatta drabbats extra hårt av pandemin. Rapporteringen visade att pandemin i flera fall ökade trösklarna för att ta del av insatser från det offentliga.

ECPAT som jobbar med barn och unga som utsatts för sexuell exploatering skrev att tröskeln höjts för deras målgrupp när bokning av råd och stöd behövde göras i förväg. Genom att erbjuda utökat stöd nådde organisationen fyrdubbelt fler barn än tidigare år.

Ensamkommandes förbund skrev att de fått många nya besökare, troligtvis för att ”de flesta andra av stadens verksamheter stängde ner”.

LP-verksamhetens ideella riksförening beskrev att pandemin försvårade socialt utsattas möjlighet till kontakt med socialtjänsten så här:

Många som lever i missbruk, och som sökt hjälp, har haft svårt att få till möten och utredningar med Socialtjänsten då detta hänvisats till digitala plattformar vilket är svårt för målgruppen att hantera. Socialtjänsten har själva varit drabbade av pandemins konsekvenser och utredningstiderna har varit kraftigt förlängda. Bidraget från mucf har haft en väldigt stor betydelse för vår verksamhet och den del som hjälper personer som inte får hjälp på annat sätt.

Alla utom två organisationer har riktat sig till flera målgrupper. ECPAT riktade sig till barn och unga som utsatts för sexuell exploatering och övergrepp och Föreningen Frihamnen i Helsingborg/Hemlösas Hus riktade sig till hemlösa. I praktiken är det dock ofta personer med komplex utsatthet som tillhör flera socialt utsatta grupper samtidigt. Det kan vara att både sakna ett hem och att ha svårt att ta till sig samhällsinformation. De flesta organisationerna skrev att det ofta är en komplex utsatthet de möter, där flera faktorer som missbruk och hemlöshet gör individen utsatt.

I regeringens pressmeddelande 2020 där bidragets storlek och ändamål presenterades fanns tre huvudsakliga målgrupper nämnda: hemlösa, EU-migranter samt personer som har svårt att tillgodogöra sig samhällsinformation. MUCF har valt att utgå från den definitionen även i det här bidraget. I rapporteringen till myndigheten fick organisationerna därför ange om bidraget nått en eller flera av dessa målgrupper eller någon annan.

Det är bara en handfull av de 32 bidragen som inte riktat sig till flera målgrupper. Att nästan samtliga organisationer riktat sig till nästan alla målgrupper beror troligtvis på att socialt särskilt utsatta personer ofta har en komplex och överlappande utsatthet. Åtta organisationer fick bidrag i båda ansökningsomgångarna 2022 och räknas som 16 unika bidrag. Exemplen under ”annan grupp” bygger på en genomgång av fritextsvaren.

Antal bidrag som riktat sig till respektive målgrupp:

- hemlösa: 28
- personer som har svårt att tillgodogöra sig samhällsinformation: 27
- EU-migranter: 18
- annan grupp: 27
 - migranter, ensamkommande och papperslösa
 - familjer
 - personer med missbruk.

Fler har fått hjälp med det mest grundläggande

Bidraget har gjort att socialt särskilt utsatta kunnat få sina mest basala behov täckta, som ett mål mat eller tak över huvudet. Organisationernas rapportering visar att bidraget är mycket viktigt. Det handlar om tillgång till mat och mediciner och hjälp till personer med missbruksproblematik. De socialt särskilt utsatta personerna hade redan innan pandemin svårt att få mat och husrum. Under pandemin har bidraget gått till hjälp för att lindra detta, hantera nya utmaningar som smittskyddsåtgärder och hjälp relaterat till vaccinationer.

Några av de vanligaste insatserna har varit tak över huvudet och mat. Att bidraget behövt användas till dessa grundläggande behov visar hur utsatta individerna har varit. 22 bidrag har bland annat gått till att ge mat i form av matkuponger, matkassar eller färdiga rätter på exempelvis härbärgen.

Bidraget har gått till en bredd av insatser och aktiviteter, flera insatser var av den typen att de som inte är socialt särskilt utsatta skulle ta det för givet. Verdandis verksamheter har bland annat hjälpt till med vardagsbestyr som att handla och att hämta ut mediciner. Verksamheten bedrevs på 26 orter från Malmö i söder till Östersund i norr. Förenade islamiska föreningar rapporterade att behovet av matutdelning under pandemin ökat så här:

Två år efter att vi startat matförråden (2020) fortsätter behovet att öka, alltför personer besöker våra medlemsföreningar med hopp om att få stöd i form av matpaket. Och vi ser ett fortsatt behov av utsatta grupper och nya grupper som ukrainska asylsökande.

För vissa utsatta personer har det också varit svårt att följa rekommenderade smittskyddsåtgärder. Under pandemin har det under vissa perioder funnits deltagarbegränsningar och rekommendationer att hålla avstånd till andra för att minimera smittspridning. För personer som saknar ett hem kan det vara en utmaning att hålla avstånd i ett delat härbärke. Tack vare bidraget har organisationerna kunnat smittskyddsanpassa lokaler för att skydda målgruppen.

Frälsningsarmén skrev:

Vi har kunnat ha verksamheterna öppna och vid behov kunnat utöka öppettiderna. Vi har kunnat anpassa våra verksamheter så att vi trots de införda restriktionerna kunnat ge hjälp och gemenskap åt våra målgrupper. Detta har haft stor betydelse under den långa tiden med många nedstängningar.

Mer tillgänglig information

Bidraget har gått till att informera målgruppen om covid-19, både om hur man skyddar sig i vardagen och om vikten av att vaccinera sig. Det är färre organisationer som beskrev att de arbetat med vaccinationer jämfört med återrapporteringen till regeringen om användning av bidraget under 2021,³ men det är fortfarande flera organisationer som bland annat spred information om folkhälsa, olika typer av samhällsinformation, hur man skyddar sig mot covid-19 och vaccinationer.

Tillgänglig kunskap visar fördelar med att involvera organisationer och föreningar som kan målgruppen vid vaccinationsinsatser.⁴ Några organisationer som Läkare i världen, Hela människan och Convictus har antingen själva vaccinerat mot covid-19, eller bistått vid vaccination.

Covid-19 och samhällsinformation

Flera organisationer rapporterade att de arbetat med att sprida samhällsinformation. Det vanligaste är att man informerat om covid-19 men man har även informerat mer allmänt om hälsa.

Bidraget har lett till ökad kunskap om covid-19 hos socialt särskilt utsatta personer, både vad gäller allmänt smittskydd och vaccinationer. Läkare i världen, Pingstförsamlingen i Gävle, Ensamkommandes förbund, Hela människan, LP-vännernas Kamratförening och SIOS har spridit information om covid-19 i sina lokaler. SIOS har även översatt material till 16 olika språk och tagit fram videor och hållit workshoppar. Ensamkommandes förbund och Hela människan rapporterade att de även hjälpt personer med vaccinationer, exempelvis genom att boka tid eller med hjälp att ta sig till vaccinationsplatsen.

Några organisationer skrev mer allmänt att de spridit samhällsinformation. Convictus har till exempel spridit hälsoinformation och Svenska kyrkan samhällsinformation.

Även om det är vanligast att organisationerna skrev att bidraget gått till att öka målgruppens kunskap om covid-19 eller samhällsinformation i allmänhet, har

³ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, **Bidrag med anledning av covid-19 till organisationer som arbetar med människor i socialt särskilt utsatta situationer 2021**. (Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2022).

⁴ Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, **Riktade vaccinationsinsatser: Lärdomar från regionernas arbete för en hög och jämlik vaccinationstäckning mot covid-19** (Stockholm: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2022).

bidraget även gått till mer riktad information. ECPAT har spridit mer specifik information till barn och unga som utsätts för sexuell exploatering och Stöttepelaren har givit stöd, råd och information till ungdomar som tvingats lämna sina värdfamiljer under pandemin.

Fler har vaccinerat sig

MUCF bedömer att bidraget lett till att fler vaccinerat sig. Även om orsakssambandet är komplext visar organisationernas rapportering att bidraget gått till att informera individer med lägre vaccinvilja som sedan vaccinerat sig. Rapporteringen visar också att socialt särskilt utsatta är en grupp som sällan fångas upp av övriga samhället. Det är alltså inte givet att målgruppen skulle ha fått information om vaccination mot covid-19 på annat sätt.

Några organisationer rapporterade att de bistått vid vaccination, exempelvis har Läkare i världen vaccinerat i sina lokaler och Convictus har varit ute och aktivt mött målgruppen med mobila vaccinationsteam i samarbete med Karolinska universitetssjukhuset.

Pingstförsamlingen i Gävle skrev att:

När det gäller EU-migranter har vi kunnat fortsätta de långsiktiga relationerna och sakta skapat ett förtroende för att möta deras frågor om pandemin. Flera personer har börjat överväga att vaccinera sig.

Läkare i världen, som både informerat och vaccinerat mot covid-19 rapporterade att:

Hos de flesta av våra besökare har kunskapen om fördelarna med vaccin varit låg och många har varit skeptiska, vi upplever att vi kunnat hjälpa många att fatta informerade beslut.

Social gemenskap

Bidraget har indirekt gynnat social gemenskap. Personer som varit isolerade under pandemin har både kunnat få hjälp med basala behov på exempelvis härbärgen och samtidigt fått träffa andra människor. Bidraget har även gått till sociala aktiviteter för att hjälpa dem som varit särskilt isolerade och utsatta under pandemin.

Hela människan beskrev problemet med isolering under pandemin samt hur bidraget hjälpt till så här:

Isoleringen har varit särskilt svår för de utsatta samhällsgrupper vi möter och Hela Människans lokala enheter har sett ett större behov än tidigare att komma för mat, fika, gemenskap och stödsamtal. Den fysiska och psykiska ensamheten, som redan innan pandemin var högst påtaglig, ökade då övriga samhället stängde ner och det inte längre fanns naturliga mötesplatser som restauranger och caféer. Hela Människan har ofta varit det enda ställe som fortsatt haft öppet vilket gjort att många fler sökt sig till oss än tidigare för att få hjälp men också bara för att få sällskap.

Genom att erbjuda olika typer av mötesplatser har bidraget gått till att minska individens isolering och utsatthet. Organisationerna har beskrivit en bredd av sociala aktiviteter som kunnat genomföras med hjälp av bidraget. De nämner också att aktiviteterna gett målgruppen ett sammanhang och en gemenskap.

Verdandi gav exempel på hur bidraget gjort att man kunnat genomföra aktiviteter som förhindrar social isolering så här:

Verksamhet bedrivits för att nå människor som behövt extra stöd och hjälp under pandemin. Vår verksamhet har bestått i allt från mänskliga kontakter i någon av Verdandis lokaler eller genom hembesök, gruppaktiviteter - ofta utomhus - för att bryta isolering (till exempel utflykter, promenader, resor till handelsplats), hjälp med vardagsbestyr som apoteksbesök, handel med mera.

Bidragets betydelse för organisationerna

Organisationer som arbetar med socialt särskilt utsatta har drabbats hårt av pandemin. De rapporterade att bidraget har varit centralt för att de skulle kunna fortsätta att bedriva sin verksamhet. Flera organisationer har också kunnat växla upp sitt stöd.

Rapporteringen visar att flera organisationer fick minskade intäkter, samtidigt som kostnaderna ökade på grund av bland annat smittskyddsåtgärder och för att fler personer vände sig till verksamheterna. Bidraget har gjort att organisationerna har kunnat fortsätta sin verksamhet och att mer personal kunnat anställas, vilket lett till fler kontakter med målgruppen.

Verksamheten har kunnat bedrivas – trots pandemin

Flera organisationer rapporterade att bidraget varit antingen avgörande eller oerhört viktigt för verksamheten. Utan bidraget skulle de fått svårt att bedriva verksamheten i samma omfattning som innan pandemin. MUCF konstaterar att organisationerna antingen fått minskade intäkter, ökade utgifter eller en kombination av både minskade intäkter och ökade kostnader.

När övriga samhället stängde ner har organisationerna fått fler besökare till sina verksamheter. Organisationerna beskrev även att pandemin lett till både en ökad utsatthet för redan sårbara grupper och att fler individer blivit socialt utsatta.

Hela människan skrev att:

Bidraget har i många fall varit avgörande för att fortsatt ha verksamheten öppen och i vissa fall även utökat den, bland annat med öppethållande under sommaren, trots minskade intäkter från bland annat secondhand-försäljning. Isoleringen har varit särskilt svår för de utsatta samhällsgrupper vi möter och Hela Människans lokala enheter har sett ett större behov än tidigare att komma för mat, fika, gemenskap och stödsamtal.

Föreningen Frihamnen i Helsingborg/Hemlösas Hus skrev att de tack vare bidraget kunnat fortsätta hålla öppet i samma omfattning, trots pandemin. SIOS rapporterade att bidraget gått till att motverka pandemins konsekvenser och Sveriges stadsmissioner beskrev bidraget som avgörande för att bland annat kunna tillgodose besökarens basbehov och stödinsatser. LP-vännernas Kamratförening uppgav att:

Bidraget har varit till mycket stor hjälp för att i våra olika verksamheter kunna arbeta med målgruppen och pandemins konsekvenser. Även om pandemin har klingat av så påverkar den fortfarande verksamheten på flera sätt.

Equmeniakyrkan nationella enheten rapporterade att:

många som haft och har en mycket ansträngd ekonomi. I de återrapporterade verksamheterna runt om i landet påtalas behovet att hjälp för den dagliga födan, speciellt i hushåll med ensamförsörjare med barn/unga. För många församlingar har detta bidrag inneburit ökade kontakter med målgruppen, ofta är församlingarna små med en ekonomi som inte ger möjligheter att stödja människor i samma utsträckning som nu varit möjligt.

Trots det ansträngda läget rapporterade flera organisationer att de även fått möjlighet att utveckla verksamheten för de socialt särskilt utsatta.

Mer personal och fler kontakter med socialt särskilt utsatta

Flera organisationer skrev att bidraget gjort att de kunnat utöka stödet till socialt särskilt utsatta. Bidraget har inneburit både ett ökat stöd till målgruppen och säkerställt att det ökade antalet individer som i samband med pandemin blivit socialt särskilt utsatta kunnat få hjälp. Bidraget har bland annat gått till mer personal, utökade öppettider och uppsökande verksamhet. Så här rapporterade några organisationer bidragets betydelse:

- Pingstförsamlingen i Gävle kunde fortsätta sitt arbete med att stärka målgruppens förtroende för organisationen och utöka öppettiderna.
- Stöttepelaren kunde ta in mer personal och ta fler kontakter med socialt särskilt utsatta.
- Förenade Islamiska Föreningar kunde effektivisera verksamheten med utdelningen av matkassar.
- Internationella Vänner kunde hjälpa målgruppen på ett bättre sätt.

Föreningen S:ta Clara kyrka beskrev hur bidraget stärkt verksamheten så här:

Utan bidraget från MUCF hade vi inte kunnat upprätthålla vårt diakonala arbete under pandemin. Vi hade sannolikt varit tvungna att dra ner på personalstyrkan och minska öppethållandet av kyrkan, som nu tack vare anställda vaktmästare kan vara en tillflykt sex av sju veckodagar från 8 till 17. (På lördagar hålls kyrkan öppen av volontärer, som inte tar några ekonomiska resurser i anspråk). Våra målgrupper tillhör de som påverkats allra mest av pandemin och vi är glada att vi inte har behövt dra ner på diakonin utan tvärtom har kunnat göra mer för fler.

ECPAT beskrev att bidraget möjliggjort fler kontakter med sin målgrupp, barn och unga som utsatts för sexuell exploatering så här:

Bidraget har varit oerhört viktigt för målgruppen barn och unga som utsatts för sexuell exploatering. Bidraget har möjliggjort att vi har haft öppet fler timmar och utökat bemanningen vilket har lett till att vi har kunnat ta emot fler barn och unga och gett dem stöd via chatt, telefon och mejl.

ECPAT:s exempel ger en tydlig bild av hur bidraget hjälp till att stärka verksamheter i civilsamhället som arbetat med socialt särskilt utsatta under covid-19-pandemin.

7. Avslutande reflektion

En slutsats som kan dras är att civilsamhället klivit in och tagit en kompen- serande roll när offentliga institutioner inte kunnat nå socialt särskilt utsatta, eller när hjälp dröjt. Organisationernas rapportering pekar på att insatser från offentliga institutioner inte räckte till och i vissa fall inte nådde målgruppen.

Resultatet av bidraget visar hur viktigt det är med en tillitsfull relation mellan staten och civilsamhället, för att skapa de bästa förutsättningarna för att möta behoven hos socialt utsatta individer.

I kontrast till offentliga institutioner har civilsamhället en möjlighet att agera snabbare vid kriser. Bidraget gjorde det möjligt för regeringen att snabbt nå fram till målgruppen, genom organisationer som redan kände till och arbetade mot socialt särskilt utsatta.

Vid en kris som covid-19-pandemin finns det fördelar med att arbeta genom befintliga strukturer, istället för att bygga upp nya arbetssätt. Bidraget gjorde att redan etablerade verksamheter i civilsamhället kunde fortsätta bedrivas och växla upp – trots pandemin.

MUCF bedömer att bidraget på ett effektivt sätt hjälpt socialt särskilt utsatta genom att organisationer som känner målgruppen och dess behov sedan tidigare, fått utökade möjligheter att bedriva sin stödjande verksamhet under pandemin.

8. Referenser

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, **Bidrag med anledning av covid-19 till organisationer som arbetar med människor i socialt särskilt utsatta situationer 2021**. (Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2022).

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, **Riktade vaccinationsinsatser: Lärdomar från regionernas arbete för en hög och jämlik vaccinationstäckning mot covid-19** (Stockholm: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2022).

SFS 1998:1593, **Lag (1998:1593) Lag om trossamfund**.

SFS 1999:974, **Förordning (1999:974) om statsbidrag till trossamfund**.

SFS 2022:145, **Förordning (2022:145) om statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer**.

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

